

KONUyla İLGİLİ TERİMLER :

Ulusçuluk(Milliyetçilik): Temelinde bir ırkın üstün görülmesi düşünülen bir millete ait özelliklerin yüceltilmesi anlamına gelir. Fransız ihtilali ile önemini arttırmıştır. Bu da imparatorlukların parçalanmasına neden olmuştur.

Asimile olmak: Milli özelliklerin yok olması, etkisi altına girdikleri milletler gibi yaşamaları. (Bulgarların Slavlaşması gibi)

Sosyal Sınıflaşma: İnsanlar arasında soylular, hürler, köleler v.s gibi farkların ortaya çıkması. Bu farklar genelde ekonomik sebeplerden dolayı ortaya çıkmıştır. Sosyal sınıflaşma genelde batı toplumlarında görülür. Türk toplumlarında görülmemesinin nedeni göçebe yaşam ve toprakların hanedanın malı sayılmasıdır.

Özerk Yapı: iç işlerinde serbest dış işlerinde birbirlerine bağlı boyların oluşturduğu yapılanma.

Federasyon: Özerk yapılanma ile oluşmuş, aynı ırka ait olan boyların oluşturduğu yapılanma. İslam öncesi Türk devletleri bu şekilde örgütlenmişlerdir.

Semavi Din: Gökten indirilmiş, kitabı olan dinlerdir. Bunlar: İslam, Hristiyanlık, Yahudilik olarak bilinir.

Totem inancı: Cansız varlıklara tapınılması dağ, güneş, ağaç vs.

Fetih Politikası: İslam öncesi Türk devletleri yeni yerler ele geçirip, topraklarını genişletmeyi amaçlamışlardır. İslam sonrası bu politika cihat anlayışına dönüşmüştür.

Töre: İslam öncesinde Türk devletleri göçebe yaşadıkları için, Yazılı Hukuk Kuralları yerine sözlü kurallardan oluşan ve toplumun tümünü kapsayan kuralları benimsemişler. Bu kurallara hükümdar dahi uymak zorundadır.

İkili Yönetim: İslam öncesi Türk devletlerinde devlet doğu ve batı olmak üzere ikiye bölünüp hükümdar ailesi ülkeyi ikili anlayışa göre yönetirler. (doğu kutsal kabul edildiği için doğudaki yöneticiler daha üstün görülür)

Merkezi Otorite: Bir devletin yönetimde etkin olması, kısaca hükümdarın ya da yönetimin devlet işleyişine hakim olmasıdır. (İslam öncesi Türk devletlerinde merkezi otoritenin zayıf olmasının nedeni devletin hükümdar ailesine ait olması, bunun da taht kavgalarına neden olmasıdır.)

Veraset Sistemi: İslam öncesi Türk devletlerinde devlet hükümdar ve ailesinin ortak malı kabul edilmiş, yani hükümdar ölünce yerine geçme hakkı hükümdar ailesinin erkek bireylerinin tümüne aitti. Bu da taht kavgalarının çıkmasına ve devletlerin kısa ömürlü olmasına neden olmuştur.

Kut Anlayışı: İslam Öncesinde hükümdarların yetkilerini tanrıdan aldıklarına inanılır, veraset sistemi dikkate alındığında hükümdar öldükten sonra yerine ailesinden biri yani onun kanını taşıyan biri geçecektir. Sonuçta hükümdara verilen, tanrı tarafından kutsallık anlayışı yerine geçene de kan yoluyla geçecektir. Bu anlayış kut anlayışıdır.

Federasyon: İslam öncesi Türk devletleri boyların birleşmesi ile oluşmaktadır. Bu yapıya federasyon denilir.

Bozkır Kültürü: Orta Asya'da hayvancılığa dayalı yaşam şekli, kısaca göçebe kültürü

Hanedancı Anlayış: Devletin başına aynı aileden olan bireylerin geçmesi.

Oğuş: Aile

Urug: soy,sülale,geniş aile,

Boy: soylar topluluğu

Budun: boylar topluluğu

İl: devlet

kengeş -toy-kurultay: meclis

Şaman,Kam: gök tanrı inanişinde din adamı

Kurgan: mezar

Balbal: insan suretli mezar taşları(kişinin öldürdüğü düşman sayısı kadar mezarının başına dikilir)

Yuğ: cenaze töreni

Maniheizm, Budizm: Uygurlar döneminde Hint etkisiyle kabul edilen et yemeyi,savaşmayı yasaklayan dinler.

Tigin: prens

Şad: vali yada hükümdar ünvanı

Bitikçi: katip

Hayvan Üslubu: göçebe yaşamla birlikte şekillenen yaşamın sanata yansıması,kılıçların üzerinde hayvan motiflerinin yer alması gibi.(İskitlerle başlar)

Kopuz: Türk çalgısı

SORULARDA KARŞIMIZA ÇIKABİLECEK YÖNETİM ŞEKİLLERİ

Monarşi: (mutlakiyet,mutlak monarşi) Tek kişilik yönetim,(Latince mono kelimesinden türemiş) (padişah, kral,han,hakan, gibi)

Oligarşi: Gurup yönetimi. Genelde yönetimdeki grup, askeri, siyasi veya maddi olarak ülkenin önde gelen gruplarından birisidir

Teokrasi: Dinsel yönetim. Din kurallarına göre yönetmek dinin ağır basması.(Osmanlı gibi)

Teokratik monarşi: Dinsel tek kişilik yönetim.

Aristokrasi: Soylu yönetimi: iktidarın imtiyazlı ve genellikle soya bağlı bir toplum sınıfının elinde bulunduğu siyasi [hükümet](#) şeklidir

Meşrutiyet:(meşruti monarşi) Meşrutiyet veya Parlamenter Monarşi.Hükümdarın yetkilerinin anayasa ve halkoyuyla seçilen meclis tarafından kısıtlandığı yönetim biçimine denir. Meşrutiyet, bir hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan yönetim biçimidir.

Cumhuriyet: Hükümet başkanının, halk tarafından belli bir süre için ve belirli yetkilerle seçildiği yönetim biçimidir. Egemenlik hakkının belli bir kişi veya aileye ait olduğu [monarşi](#) ve [oligarşi](#) kavramlarının zıddıdır.

İSLAM ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışı ve Türk Adının Anlamı

- Türk adından ilk olarak Çin kaynaklarında söz edilmektedir.
- Türk adı çeşitli kaynaklara göre: güç,kuvvet,olgunluk,törelî,kanun nizam sahibi,türeyen,...
- Türkiye adı ise ilk olarak:

Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır.

ORTA ASYA'DA ORTAYA ÇIKAN İLK KÜLTÜRLER

- **Anav Kültürü:**
- Orta Asya'nın en eski kültürü,
- Yerleşik yaşamın izleri vardır.
- **Kelteminar Kültürü:**
- Aral gölü Çevresinde kurulmuştur.
- Avcılık ve balıkçılıkla uğraşmışlardır.
- **Afenesyova Kültürü:**
- Türklerin en eski kültürü olarak sayılır.
- Altay Dağları civarında kurulur.
- **Andronova Kültürü:**
- Türklerin ilk ataları kabul edilirler. Bu kültürde ilk kez altından ve tunçtan yapılmış eşyalara rastlanmıştır.
- **Karasuk Kültürü:**
- Orta Asya'da demiri kullanan ilk Kültür.
- **Tagar Kültürü:** Orta Asya'daki kültürlerin en gelişmişidir.

Saka(iskit) Uygarlığı

Orta Asya'da kurulan ilk Türk uygarlığıdır.(Dikkat devlet değil)

M.ö 7.y.yılda Orta Asya'dan Karadeniz'in kuzeyine-İrandan Hindistan'a kadar olan geniş bir coğrafyada hakimiyet kurmuşlardır.

Türkçe adları Saka olan uygarlığa,Yunanlılar İskit adını vermişlerdir.

İskitlerle-İranlılar arasındaki savaşları anlatan Alp Er Tunga (Afresiyab) Sagusu ünlüdür.

(Sorularda çıkabilir.)

Günümüzde Yakutistan Türkleri olarak bilinmektedirler.

İSLAM ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ

BÜYÜK HUN (ASYA) DEVLETİ

II. AVRUPA (BATI) HUN DEVLETİ

III. GÖKTÜRKLER

IV. UYGURLAR

V. KIRGIZLAR

VI. AVARLAR

VII. BULGARLAR

VIII. MACARLAR

IX. HAZARLAR

X. TÜRGİŞLER

XI. KUMANLAR(KIPÇAKLAR)

XII. SİBİRLER

XIII. KARLUKLAR

XIV. PEÇENEKLER

XV. OĞUZLAR

XVI. İSKİTLER(sakalar)

İSLAM ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ'NİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Türklerin Anayurtları Orta Asya'dır.
- İslam öncesi Türk Devletleri ile ilgili bilgileri biz ilk olarak Çin kaynaklarından elde ediyoruz. Bunun temel nedeni Türklerin yazıyı Çinlilere göre daha geç kullanması ve yerleşik yaşama da daha geç girmeleridir.
- Orta Asya'nın coğrafi özellikleri ve iklim özellikleri, hayvancılığın gelişmesinde ve göçebe yaşamın benimsenmesinde etkili olmuştur.
- Hayvancılığın ön planda olduğu göçebe yaşam tarzının sonunda Türklerde Uygurlara kadar;
 - Mimari gelişmez.
 - Yazılı hukuk gelişmez töre geçerlidir.
 - El tezgahlarında dokumacılık ve el sanatları gelişmiştir.(dikkat)
 - Çadır yaşamı etkili olmuştur.
 - Uzun süreli hapis cezaları uygulanamamıştır.
 - Sosyal sınıflaşmalar yani köleci anlayışta görülmez

- İslamiyet öncesinde Çeşitli nedenlerden dolayı Türk topluluklarından bazıları Orta Asya'dan göç ederek çeşitli yerlere yerleşmişlerdir.
- **Türklerin Orta Asya'dan göç etmelerinin nedenleri ise:**
 - **İklim değişikliği nedeniyle çıkan kuraklık,**
 - **Otlak sıkıntısı**
 - **Salgın hastalıklar**
 - **Boylar arası mücadele**
 - **Hızlı nüfus artışı**
 - **İpek yolu için yapılan mücadeleler**
 - **Yeni yurtlar edinme düşüncesi**

NOT: Türkler ile Çinliler arasındaki mücadelenin tek sebebi İpek Yolu'na hakim olma düşüncesidir.

Orta Asya'da Kurulan Türk Devletleri

- Büyük Hun Devleti
- Göktürk Devleti
- Uygur Devleti
- Türgişler
- Karluklar
- Kırgızlar
- Oğuzlar

Orta Asya Dışında Kurulan Türk Devletleri

- Avrupa Hun Devleti
- Avarlar
- Hazarlar
- Bulgarlar
- Macarlar
- Kumanlar
- Sibirler
- Peçenekler
- Sakalar

BÜYÜK HUN DEVLETİ

(m.ö.220- m.s.216)

- Orta Asya’da kurulan ilk Türk Devleti’dir.
- Kurucusu Teoman’dır. Merkezi Ötüken’dir.
- Bu dönem hakkındaki bilgileri Çin kaynaklarından elde ediyoruz.
- Hunlar, Federasyon şeklinde örgütlenmiştir.
- Orta Asya’da bulunan Türk boyları ilk kez tamamen bu dönemde tek bir çatı altında birleştirilir.
- Çin ile yapılan savaşlarda Çin yenilgiye uğrar, Çin’i vergiye bağlarız.
- Çin Seddi Teoman döneminde Türk saldırılarına karşı yapılmıştır.
- Teoman’dan sonra yerine oğlu Metehan geçecektir.

Metehan Dönemi

- Mete devletin başına geçtikten sonra Çinlilerle başarılı savaşlar yapacak ve Çin’i bu dönemde vergiye bağlayacaktır.
- Mete’nin bu başarılarında oluşturduğu Onluk Sistem önemlidir.
- Bu sistem günümüz Türk Kara Kuvvetlerinin kuruluşu kabul edilir.(M.Ö 209)
- **NOT: Mete Çini yenmiş fakat Çin Devletinin topraklarına girip buraya Türkleri yerleştirmemiştir. Bunun sebebi kalabalık Çin nüfusu içinde asimile olmaktan çekinmesidir.**
- **Metehan’dan sonra devletin başına geçen hükümdarlar Çinli prenseslerle evlilik yapmışlar,hem bunların entrikaları hem de Geleneksel Türk Veraset Sistemi nedeniyle devlet zayıflamış ve ikiye ayrılmıştır.**
- **Güney Hunları=====) sonra güney ve kuzey olarak ikiye ayrılırlar**
- **Batı Hunları Çinliler tarafından yıkılır.**
- **Oguz Kağan Destanı Hunlara aittir.**
- Hunlar parçalara ayrılıp bir bölümü Çin’in esaretine girse de bir süre sonra Çin egemenliğinde kalmaktansa Orta Asya’yı terk etmeyi tercih etmişler ve batıya göç ederek Kavimler Göçü’nü gerçekleştirmişlerdir.
- Kavimler Göçü denilen bu olay Türk ve dünya tarihi açısından önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır.
- **Kavimler Göçü’nün Sonuçları**
- Roma İmparatorluğu ,Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı.(395)
- Batı Roma imparatorluğu 476’da yıkıldı.

- Avrupa'nın siyasi,ekonomik,sosyal dengeleri bozuldu.
- Avrupa'da merkezi devlet sistemi bozuldu,feodalite (derebeylik) sistemi ortaya çıktı.
- Hristiyanlaşan nüfus oranı arttı.
- Avrupa'da din adamları ve kilisenin egemenliği arttı.(skolastik düşünce)
- Bugünkü Avrupa devletlerinin temelleri atıldı.
- Angıllar -İngiltere, Germenler -Almanya, Franklar -Fransa gibi.
- Kavimler Göçü'nü gerçekleştiren Batı Hunlar'ı Macaristan'a gelerek burada Avrupa Hun Devleti'ni kurmuşlardır.
- Kavimler Göçü Almanların Nibelungen Destanı'na konu olmuştur.

Avrupa Hun Devleti

- Kurucuları Balamir'dir.
- Attila Döneminde en güçlü dönemini yaşayan Avrupa Hunları merkezlerini Macaristan Budapeşte olarak seçmişlerdir.
- Attila Batı Roma üzerine Galya Seferi'ni düzenledi.Doğu Roma (Bizans) üzerine de seferler yaptı.
- Margos-Antolyos Barışı ile Bizans'ı vergiye bağladı.
- Attila'nın ölümüyle devlet iç çekişmeler nedeniyle (geleneksel Türk veraset sistemi) parçalandı ve yıkıldı.
- Bu bölgedeki Türklerin bir kısmı Orta Asya'ya geri dönerken bir kısmı da burada asimile olmuş Hristiyanlaşarak benliklerini yitirmişleridir.

GÖKTÜRKLER(Köktürk) (552-745)

- **I. GÖKTÜRK DEVLETİ**
- Tarihte Türk adıyla kurulan ilk Türk devletidir. Merkezleri Ötüken'dir.
- Bumin ve istemi Kağan Orta Asya'da Avar egemenliğine son vererek, Orta Asya'daki ikinci büyük Türk devletini kurdular.
- Göktürkler,Çin'e karşı başarılı seferler Yaparak, ipek Yolunun kontrolünü ellerine geçirdiler.
- İpek Yolu için Sasanilerle birleşip Ak Hunları yıkmış, daha sonrada Sasanilere karşı Bizans'la ittifak yapmışlardır
- Ülkeyi ikili anlayışla yönettiler.Çin politikaları ve geleneksel Türk veraset sistemi devletin yıkılmasına neden olmuştur. Böylece Türklerin bir kısmı Asya içlerine girerken bir kısımda Çin egemenliğine girmiştir.
- Ergenekon Destanı, Göktürk devletinin kuruluş sürecini anlatır.

II. GÖKTÜRK DEVLETİ(KUTLUK)

- Çin egemenliğine giren Doğu Göktürkler'i 50 yıllık esaretin ardından Kutluk Kağan(İlteriş) liderliğinde ayaklanarak,Çin egemenliğinden kurtulup II. Göktürk Devleti'ni kurarlar.
- Bu dönemle ilgili bilinmesi gereken:
- İlk Türk alfabesi olan Göktürk Alfabesi oluşturulmuştur.(38 harf)
- Türk Tarihinin ilk yazılı belgeleri olan Göktürk Kitabeleri bu dönemde yazılmıştır.
- Bilge Kağan, Vezir Tonyukuk, Kültigin, adına dikilen kitabelerde gelecek nesillere öğütler verilmiş, geçmişte düşülen hatalar anlatılmıştır.
- Kitabelerin bir yüzü Türkçe bir yüzü Çince yazılmıştır.
- Kitabeler1893'te Danimarkalı William Thomsen tarafından çözümlenmiştir.
- II. Göktürk Devleti Uygurlar ve Basmiller tarafından yıkılmıştır.(745)

UYGURLAR(744-1335)

- Göktürlere son vererek devletlerini kurmuşlardır.
- Kurucuları Kutluk Kül Bilge'dir.
- Askeri başarılarından çok kültürel özellikleri ile ön plana çıkarlar.
- Orta Asya geleneksel yaşam tarzı olan göçebeliği terk ederek yerleşik yaşama geçen ilk Türk devletidir.
- Yerleşik yaşamla birlikte Mimari, tarım,ticaret alanlarında gelişme göstermişlerdir.
- Çin'den matbaayı alarak,kullanmışlardır.
- Türk tarihinin ikinci alfabesi olan Uygur Alfabesini İcat etmişlerdir.
- Geleneksel inanç sistemi Gök Tanrı inancının dışına çıkarak Maniheizm ve Budizm gibi dinleri benimsediler.(Bögü Kağan)
- Bu dinlerin emirlerine göre et yemek,savaşmak yasak olduğu için savaşçı özelliklerini yitirdiler.
- Moğolların Türkleşmesinde etkili oldular.
- İlk kez örgün eğitim kurumları kurdular.
- Kırğız İsyanı sonucunda önce ikiye ayrıldılar sonra yıkıldılar.
- Günümüzde Çin sınırlarındaki doğu Türkistan'daki Sincan Özerk Bölgesi'nde varlıklarını sürdürmektedirler.
- Orta oyunu Uygurlar tarafından bulunmuştur.
- Karabalsagun-Sine Uşi Yazıtları Uygurlara ait yazıtlardır
- Türeyiş ve Göç Destanları Uygurlara aittir.

KIRGIZLAR

- Uygurlara son vererek bağımsız oldular fakat Moğollar'ın hakimiyetine girdiler.
- Moğol Hakimiyetini tanıyan ilk Türk devletidir.
- Günümüze kadar varlıklarını sürdürdüler.
- Manas Destanı Kırgızlara aittir.(en uzun destan)
- Yenisey Yazıtları Kırgızlara aittir.

Türgişler

- Orta Asya'nın Araplaşmasını engelleyen Türk devleti'dir. Emevi ordularına karşı savaşmışlardır.
- İlk metal para basan Türk devletidir.(Baga Tarkan)

Karluklar

- İslamiyeti kabul eden ilk Türk boyudur.
- Araplarla Çinliler arasında yapılan Talas Savaşı sırasında Araplara yardım eden Karluklar bu olay sonrasında İslamiyeti benimsemişlerdir. Bu gün Tacikistan'da yaşamaktadırlar.

Orta Asya Dışında Kurulan Türk Devletleri

- **Avarlar**
- **Hazarlar**
- **Macarlar**
- **Bulgarlar**
- **Peçenekler**
- **İskitler**
- **Kumanlar**
- **sibirler**

Avarlar(565-803)

Çin kaynaklarında Juan-Juan

- Orta Asya'dan göç ederek Avrupa'da 200 yıl hakimiyet kurmuşlardır.
- Franklar (Şarلمان) yıkmıştır.
- İstanbul'u kuşatan ilk Türk Devleti'dir.
- 2 kez kuşatmışlar. (Sasanilerle)
- Zamanla Hristiyanlaştılar

Hazarlar

- Hazar denizinin kuzeyinde kurulan Türk devletidir.
- Hoş görülü bir toplum yapısı vardır. İnanç özgürlüğü vardır.

- İçerisinde Hristiyan,Musevi,Müslüman olan insanlar bir arada yaşamışlardır. Pax Hazarika (Hazar Barışı)
- Ruslar'ın güneye inmesini engellemişlerdir.
- Bugünkü Hazar Denizi'ne isimlerini vermişlerdir.
- İslam'ın Kafkaslarda yayılmasına engel olmuşlardır.
- Bizans'la akrabalık ilişkileri olmuştur.

Bulgarlar

- Orta Asya'dan balkanlara göç ederek burada devlet kurmuşlardır.Hazarlar yıkmıştır.
 - **Devletin yıkılması ile:**
 - İdil Bulgarları ve Tuna Bulgarları olmak üzere iki Bulgar devleti daha kurulmuştur.
 - Tuna Bulgarları bugünkü Bulgaristan'a yerleşmişler ve İstanbul'u kuşatmışlardır.
- zamanla Hristiyanlığı kabul ederek asimile olmuşlardır.
- İdil Bulgarları İslamı kabul etmişler ve Avrupa'ya taşımışlardır.

Macarlar

- Macaristan bölgesinde Hun ve Avarlardan kalan boylarla birleşerek kurulmuş bir Türk topluluğudur.
- Zamanla Hristiyanlığı benimsemişlerdir.

Kumanlar(Kıpçaklar)

- Orta Asya dışında Karadeniz'in kuzeyinde kurulmuşlardır.
- Slavlarla savaşmışlar,
- Rusların İgor Destanı'na konu olmuşlar.
- Oğuzlar ile Kıpçaklar arası mücadeleler Dede Korkut Hikayeleri'nin konusunu oluşturur.

Sibirler

- Yaşadıkları bölgeye isimlerini vermişlerdir.
- Türklerin batıya ilerleyişini kolaylaştırıp Anadolu'ya akınlar düzenlemişlerdir.(Bizans üzerine)

Peçenekler

- Bir devlet kurmayı başaramamışlardır.
- Bizans ordularında paralı asker olarak savaşan Peçenekler, Ruslara karşı savaşlar yapmışlardır.
- Malazgirt Savaşında saf değiştirirler.

İslam öncesi Türk Devletlerinde Devlet Yönetimi ve Örgütlenme

- Türk devletleri boyların bir araya gelmesiyle oluşan federasyon şeklinde örgütlenmişlerdir.
- İkili yönetim anlayışı hakimdir. Batıyı hükümdarın kardeşi yabgu sıfatıyla yönetirdi. Hükümdar doğuda otururdu.
- Türk Devletlerinde devlet “hükümdar ve ailesinin ortak malı” anlayışı vardır. Buna Geleneksel Türk veraset sistemi denir.
- Buna göre Türklerde veraset sistemi düzensizdir. Çünkü başa geçecek kişiler tam olarak belirtilmemiştir.
- Veraset sisteminin düzensiz olması devletlerin kısa ömürlü olmasına neden olmuştur.

İslam Öncesinde devlet yönetimi başlıca üç unsurdan oluşur:

Hükümdar,Hükümet,Kurultay

Hükümdar:

- Hükümdarlar devleti yönetme yetkisini Gök Tanrıdan almaktadır ve bu yetki kan yoluyla onun yerine geçen ailesindeki erkek bireylere de geçer. Buna KUT ANLAYIŞI denir.
- Hükümdarların amacı tüm dünyaya hakim olmak Türk bayrağı altında toplamaktır.(Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi)
- **Hükümdarlar:**
 - Açları doyurmalı,çıplakları giydirmelidir.(Sosyal Devlet Anlayışı)
 - Ordunun başında savaşa katılmalıdır.
 - Kurultaya başkanlık etmelidir.
 - Yüksek mahkemenin başkanıdır.
 - Yılın belli bir döneminde sarayı halka açıp giderler (Han-ı Yağma)
- Devlet yönetiminde hükümdar yanında hatun da söz sahibidir.(siy. yetki)
- İslam öncesi Türk devletlerinde devleti yönetenler HAN,HAKAN,KAĞAN,İLTEBER,İDİKUT,YABGU,TANHU, Şanyu gibi unvanlar almışlardır

Hükümet(Ayukı)

- Başında Aygucı(vezir-başbakan) bulunur.
- Hükümet üyelerine buyruk(günümüzde bakan) denirdi.

Kurultay-Toy-Kengeş(Meclis)

- Bu meclis: boy beyleri,hakan,Aygucı,hatun,hanedan üyeleri,ordu komutanlarından oluşur.
- **NOT:** Din adamlarının kurultayda olmaması teokrasinin yönetime hakim olmadığını gösterir.

- Kurultayda alınan kararlar genelde uygulanır fakat son söz hükümdara aittir. Bu Danışma Meclisi olduğunu gösterir.
- **Görevleri:**
 - Hakanı seçmek(hükümdar ailesinden)
 - Ülke politikasını belirlemek.
 - Kanun yapmak
 - Orduyu teftiş
 - Hakana danışmanlık
 - Hakanı denetleme yetkilerini kısıtlama
 - Törenin ülke genelinde uygulanmasını sağlama.

ÜLKE YÖNETİMİNDEKİ DİĞER GÖREVLİLER

- **Aygucı:** baş vezir
- **Buyruk:** bakan
- **Tamgacı:** katip
- **Tarkan:** askeri komutan
- **Apa:** sivil yönetici
- **Tudun.** Vergi memuru
- **Yargucu:** yargıç
- **Agılığ:** hazine görevlisi
- **Tigin:** hükümdar oğlu

ORDU

- Ordu millet olgusu hakimdir. Buna göre eli silah tutan herkes asker kabul edilir. Kadın erkek ayrımı gözetilmez.
- İlk düzenli ordu sistemi Mete tarafından kurulur (onluk sistem)
- Metehan'ın tahta çıkışı Türk silahlı kuvvetlerinin kuruluşu kabul edilir.
- Ordu ücretli değildir.
- Devlet yönetimindeki her birey birer komutandır.(hükümdar,aygucı,boy beyleri...)
- Turan Taktiği olarak bilinen savaş taktiğini kullanırlar.
- Ordu komutanlarına Tarkan denir.

Hukuk

- Yazısız hukuk kuralları yani töre geçerlidir. Töreye herkes uymak zorundadır.
- Töre kuralları değişen zamana göre kurultayda alınan kararlarla değişebilirdi.
- Adli teşkilat yargu adı verilen yüksek mahkeme ve adi suçlara bakan yerel mahkemelere aittir.
- Vatana ihanet, adam öldürme, hırsızlık, ağır suç kabul edilirdi.
- Uygurlar ile birlikte yerleşik yaşama yönelik kurallar gelmiştir.
- Yasama yetkisinde son söz hükümdara aittir.
- Uzun süreli hapis cezaları verilmezdi.
- Türk hukuku ilk kez Uygurlar tarafından yazılı hale getirilmiş.

Din

- Özellikle gök tanrı inancı yaygındır.
 - Gök tanrı inancı genel özellikleri bakımından İslamiyet'e benzer. Bu yüzden Türklerin İslamı benimsemeleri kolay olacaktır.
 - Gök tanrı inancına göre ahiret inancı vardır. Ölen savaşçı atıyla birlikte gömülürdü.
 - Ölen kişinin hayatta iken öldürdüğü düşman sayısı kadar mezarına taşlar dikilir bunlara Balbal adı verilirdi.
 - Cennet: Uçmag
 - Cehennem: Tamu
 - **Din adamlarına:** Kam, Şaman, Baksı denilirdi. (diğer dinlerde olduğu gibi din adamlarına ayrıcalık tanınmamıştır.)
 - Tabiat güçlerine inanılır, Ataların ruhları kutsal kabul edilirdi (Atalar Kültü)
 - **Gök tanrı İnancından başka:**
 - Hazarlar= Musevilik
 - Macar, Bulgar= Hristiyanlık
 - Uygurlar= Maniheizm, Budizm
 - Karluklar= İslamiyet
- gibi dinler kabul edilir.

Kültürel Özellikleri

- İslam öncesinde göçebe yaşam hakim olduğu için sözlü edebiyat gelişecektir.
- Sözlü edebiyatın ürünü olan destanlardan bazıları ise:
- Oğuz kağan Destanı: Hunlar (Metehan Anlatılır.)
- Ergenekon ve Bozkurt Destanı: Göktürkler
- Türeyiş, Göç Destanları: Uygurlar

- Alper Tunga ve Şu Destanları: Sakalar
- Manas:Kırgızlar
- Türkler ilk olarak:
- Göktürk= Uygur=Arap Alfabelerini kullanmışlardır.
- Uygurlar matbaayı ve kağıdı kullanmışlardır.
- Uygurlara kadar sanat taşınabilir Malzemedendir.Sebebi göçebe yaşamdır.

Türklerin kullandığı Alfabeler ise: GÖKTÜRK,UYGUR,SOGD,KRİL,İBRANİ, BRAHMİ, SÜRYANİ, ARAP, KİRİL,LATİN

Yazılı Edebiyat Ürünleri

- Yenisey Yazıtları: Kırgızlara aittir.
- Orhun yazıtları: Göktürlere aittir.
- Karabalsagun Yazıtları: Uygurlara aittir.
- Sine-Uşi Yazıtları: Uygurlara aittir.

Bilim: Türkler güneşin hareketlerini inceleyerek bir yılın 365 gün olduğunu hesaplamışlardır. Buna dayanarak takvim çalışmaları yapmışlardır.

Türklerin Kullandığı Takvimler :

- On İki Hayvanlı Türk Takvimi
- Hicri Takvim
- Celali Takvim
- Rumi Takvim
- Miladi Takvim 1 Ocak 1926

İslam Öncesi Türk Tarihinde ilkler :

- ♦ Tarihte rol oynayan **İlk Türk topluluğu** İskitler (Sakalar) dir.
- ♦ Tarihte Turkler tarafından kurulduğu bilinen ilk devlet **Büyük Hun devletidir.**
- ♦ Tarihte ilk defa bütün Turkleri tek bayrak altında toplayan Türk Devleti **Asya Hun devletidir.**
- ♦ Anadolu'ya ilk Turk akınları **Avrupa Hunları** tarafından yapılmıştır.
- ♦ **Kutluk Kağan** Çine karşı "Ulusal Kurtuluş Savaşına" girişerek II. Göktürk devletini kurmuştur. Bu özelliği ile Kutluk Kağan Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran M.Kemal Atatürk'e benzer.
- ♦ **Tarihte ilk defa Türk adıyla kurulan devlet, Göktürk Devleti'dir.**
- ♦ Kutluk Bilge Kul Kağan Türklerin şehir kuran ilk hükümdarıdır. İlk Türk şehri Ordu-balık'tır..
- Bugunku **SİBİRYA** adı Sibir Türklerinden gelir.

- ♦ Kırgızlar, Cengiz Han'a bağlanan ilk Türk Kavmidir. Daha sonra Rusların egemenliğine girmişlerdir.
- ♦ İlk defa İstanbul'u kuşatan Türkler, Avarlar'dır.
- ♦ **OĞUZLAR**, Tarihte Türk Milletinin siyasi, kültür ve medeniyet alanında en büyük rolü oynayan koludur.
- ♦ Turk ordu teşkilatını ilk kuran **METE HAN** Olmuştur. Mete Orduyu 10'luk sisteme göre teşkilatlandırmıştı.
- Onluk sistem daha sonra tüm Türk devletlerinde kullanılmıştır.
- ♦ Turklerin ilk kullandığı takvim **12 Hayvanlı Türk Takvimi'dir.**
- ♦ Musevilik'i resmi din olarak kabul eden ilk ve tek Turk devleti **Hazarlar'dır.**
- ♦ İslamiyet'i kabul eden ilk Türk boyu **Karluklular'dır)**
- ♦ İlk defa ücretli asker kullananlar Hazarlardır.
- ♦ Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk topluluğudur.
- ♦ Anadolu'ya ilk Turk akınları **Avrupa Hunları** tarafından, ikinci akın **Sibirler** tarafından yapılmıştır
- ♦ *Bugunku **SİBİRYA** adı Sibir Türklerinden gelir.*
- ♦ *Kırgızlar, Cengiz Han'a bağlanan ilk Türk Kavmidir. Daha sonra Rusların egemenliğine girmişlerdir.*
- ♦ *İlk defa İstanbul'u kuşatan Türkler, Avarlar'dır.*
- ♦ ***OĞUZLAR**, Tarihte Türk Milletinin siyasi, kültür ve medeniyet alanında en büyük rolü oynayan koludur.*
- ♦ *Turk ordu teşkilatını ilk kuran **METE HAN** Olmuştur. Mete Orduyu 10'luk sisteme göre teşkilatlandırmıştı.*
- *Onluk sistem daha sonra tüm Türk devletlerinde kullanılmıştır.*
- ♦ *Turklerin ilk kullandığı takvim **12 Hayvanlı Türk Takvimi'dir.***
- ♦ *Musevilik'i resmi din olarak kabul eden ilk ve tek Turk devleti **Hazarlar'dır.***
- ♦ *İslamiyet'i kabul eden ilk Türk boyu **Karluklular'dır)***
- ♦ *İlk defa ücretli asker kullananlar Hazarlardır.*
- ♦ *Uygurlar yerleşik hayata geçen ilk Türk topluluğudur.*
- ♦ *Anadolu'ya ilk Turk akınları **Avrupa Hunları** tarafından, ikinci akın **Sibirler** tarafından yapılmıştır*